

הפטרות ימים נוראים

ב. הפטרת יום ב' דר"ה

• יסוד הזכרון ביום הזכרון

1. מגילה ל"א.

בראש השנה בחדש השביעי ומפטירין **הבן יקיר לי אפרים** ויש אומרים וה' פקד את שרה ומפטירין בחנה והאינדא דאיכא תרי יומי יומא קמא כיש אומרים למחר והאלהים נסה את אברהם ומפטירין **הבן יקיר** רש"י שם

הבן יקיר לי אפרים – מקום זכור אזכרנו רחם ארחמנו:

2. רמב"ם תפילה י"ג, י'

בראש השנה קורין בחדש השביעי באחד לחדש ומנהג פשוט שקורין ביום ראשון וי"י פקד את שרה ומפטירין ויהי איש אחד מן הרמתיים ובשני קורין והאלהים נסה את אברהם ומפטירין **הבן יקיר לי אפרים**:

3. טור או"ח תר"א

בשני מתפללין ותוקעין כמו בראשון וקורין בפרשת וירא אליו מן והאלהים נסה את אברהם עד סוף סדרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר **בירמיה כה אמר ה' מצא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים** בית יוסף שם

מפני שחובת היום להזכיר זכרונות וכתוב בהוא קרא זכור אזכרנו. [וכן בפרישה בשם הר"ן]

4. שו"ע או"ח תר"א, א'

ומפטיר בירמיה (ל"א, א') כה אמר ד' מצא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים [שם י"ט].

5. ערוך השלחן שם

ומפטיר ביום השני בירמיה (ל"א, א') כה אמר ד' מצא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים דכתיב שם זכור אזכרנו עוד לזכר זכרונות דראש השנה. [ועי' כף החיים ס"ק ב' וכן משנ"ב ס"ק ב']

• תשובה וקיבוץ גלויות

6. חלוקת ההפטרה

א"י- ה' – הקב"ה אוהב את עם ישראל. וי- ח' – הקב"ה מקבץ את גלויות ישראל. טי- י"ג – שמחה תחת יגון. י"ד- י"ט – בכי רחל.

7. דברים ל', א'- י'

(א) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ד' אלהיך שמה:

(ב) ושבת עד ד' אלהיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך:

(ג) ושב ד' אלהיך את שביתך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ד' אלהיך שמה:

(ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ד' אלהיך ומשם יקחך:

(ה) והביאך ד' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה ויהיטבך והרבך מאבותיך:

(ו) וימל ד' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חיך:

(ז) ונתן ד' אלהיך את כל האלות האלה על איביך ועל שנאיך אשר רדפוך:

(ח) ואתה תשוב ושמעת בקול ד' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום:

(ט) והותירך ד' אלהיך בכל מעשה ידך בפרי בטןך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטבה כי ישוב ד' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך:

(י) כי תשמע בקול ד' אלהיך לשמר מצותיו וחקותיו הפתובה בספר התורה הזה כי תשוב אל ד' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך:

8. רמב"ם תשובה פרק ז' הלכה ה'

(ה) כל הנביאים כולן צוו על התשובה ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין שנאמר והיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו' ושבת עד ה' אלהיך ושב ה' אלהיך וגו':

9. עקידת יצחק שער ק'

אמנם אחר שזכר אופן הפכס אל הדרך והגיעם אל תכלית הריחוק בו, סדר למולו תקון התשובה הנאותה לו על הדרך שסדרנו בהקדמה, והיא החשובה הכוללת אל הכלל, כמו שהנסיגה גם היא הגיעה אל הכלל. ואמר והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך וגו' ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו. ירצה כאשר יגיעך תכלית הריחוק מעל ה' אלהיך, אשר מחמתו נתרחקת גם כן מעל אדמתך ונטל ממך כל טובותיך, הנה יהיה התקון לך מה שאמרנו למעלה, שהוא תקון הולכי דרכים בתעותם ללכת הפך המגמה, חזרת פניהם לאחוריהם ממש עם התמדת ההליכה, כי היא עצמה סוד התשובה. ולזה והשבות אל לבבך, כי סבת ריחוקך לא היה רק במה שפנית עורף אל אלהיך, ובמצב ההוא הרבית נסיעותיך יום יום, עד הגיעך אל תכלית הריחוק ממנו, ושהעצה היעוצה לישועתך שתחזור בך ושבת פניך אל ה' אלהיך ושמעת בקולו אשר יקרא אליך, ותתמיד ההליכה

אל קול קריאתו הלך וקרב, עד שתגיע עדיו. והנה כשיסור הריחוק מבינך לבינו, יסור גם כן הפיזור אשר בין קצתכם לקצתכם, גם ריחוקכם מארצכם, כמו שאמר ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו', אם יהיה נדחך וגו', והביאך ה' אלהיך אל הארץ וגו', ומל ה' אלהיך וגו'. וזה ענין מעולה מאד מכוונת התשובה וסודה על הדרך שזכרנו ראשונה:

10. **אורות התשובה פרק י"ז, ב'**

הארת התשובה ישנה בישראל. התעוררות חפצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל מהותה, אל רוחה ואל תכונתה, באמת אור של תשובה יש בה. באמת הדבר מתבטא בברור גמור בבטויה של תורה: "ושבת עד ד' אלהיך" כי תשוב אל ה' אלהיך. התשובה היא תשובה פנימית, אלא שהיא מכוסה בהרבה מסכים חוצצים - ואין כח בשום עכוב ומניעת השלמה לעכב את האור העליון מהופיע עלינו.

11. **על התשובה סולובייצ'יק, 298**

מהו הקשר בין תשובה וקיבוץ גלויות שבביאת המלך המשיח? וכו'

12. **איכה רבתי פתיחתא כ"ד**

באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בס כרצונם מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"א) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו וכתוב (שם) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתוב (שם) ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושובו בנים לגבולם:

13. **מלבי"ם ירמיהו ל"א, י"ד-ט"ז**

(יד) **קול ברמה נשמע** - היא עיר בארץ בנימין רחל מבכה על בניה - מצייר כי רחל אם הבנים צועקת בקול על שני בניה שגלו שהם בני יוסף ובני בנימין, והנה בני בנימין שגלו עם יהודה לבבל עתידים לחזור בימי כורש, והיא מבכה על בניה שהלכו בגלות עתה אבל בני יוסף שגלו לחלח וחבור, ואין עתידים לחזור, עליהם מאנה להנחם - שהגם שתקבל תנחומים על בני בנימין בשובם בבית שני, לא תנחם על בניה אשר איננו - שהוא על בני יוסף:

(טו) **כה אמר ה' מנעי קולך מבכי** - על בני בנימין ועיניך מדמעה - על בני יוסף, ונגד בני בנימין אמר כי יש שכר לפעולתך - מה שאת מתפללת בעדם יש בזה שכר כי ישובו מארץ אויב - מגלות בבל ונגד בני יוסף שהם לא ישובו, בכ"ז.

(טז) **יש תקוה לאחריתך** - יש תקוה על אחרית הימים בעת קץ שאז ושובו בנים לגבולם - ר"ל הגם שהם עצמם לא ישובו, הבנים שלהם שהם הדור האחרון, ישובו לגבולם, (ובזה לא אמר ושובו מארץ אויב כי עשרת השבטים אינם בארץ אויב כי שוכנים לעצמם בארץ רחוקה מגבולם, וישובו באחרית לגבולם):